

ANDREJ IN IVAN ANDREJ PERKO

Ni slovenskega kraja, kjer bi se rodilo z ozirom na število prebivalstva toliko množiteljev naše kulture kot so to Poljane nad Škofjo Loko. Naj jih po abecednem redu nekaj naštejemo. Juriž Alič (1779—1848) je nabiral slovensko besedišče in prirejal nemško-slovenske čitanke za dvojezične osnovne šole na Štajerskem. Srednješolski profesor Janez Jesenko (1838—1908) je položil temelje našemu strokovnemu izrazoslovju in bil v svojem času najbolj razgledani slovenski geograf. Zaslužni društveni delavec Lovro Perko (1865—1948) je bil bližnji sorodnik pisatelja dr. Ivana Tavčarja in je v nekaterih člankih komentiral njegove spise, Pavel Perko (1876—1970) pa je pisal o življenju kmetijskih ljudi. Podobar in slikar Štefan Šubic (1820—1884) iz sosednje Hotovlje je imel kar pet pomembnih sinov: slikarja Alojzija (1865—1905), slikarja Janeza (1850 do 1889), slikarja Jurija (1855—1890), slikarja Pavla (1861—1929) ter podobarja in kiparja Valentina (1859—1927). Ivan Šubic (1856—1924) je bil sin Štefanovega brata Janeza (1830—1898), podobarja in slikarja, in se je uveljavil kot naravoslovec in organizator obrtnega šolstva na Kranjskem. Ponos Poljanske doline je odlični pripovednik dr. Ivan Tavčar (1851—1923), ki je bil hkrati vodilni liberalni politik na Slovenskem. Dr. Aleš Ušeničnik (1868—1925) se je udeleževal kot filozofski in bogoslovni pisatelj. Končno se nam je razodel komaj v sedanjem času živinozdravnik Andrej Perko kot drugi ožji sorodnik dr. Tavčarja. O njem sta pisala veterinarja dr. Milan Dolenc in Franc Zavrnik, prvi v *Veterinarskih* novicah VII/1981, 245—246, drugi prav tam X/1984, 142—143, hkrati poblize z njim se nam je razodel sin Ivan Andrej, mednarodno priznani speleolog in krasoslovec.

Andrej Perko se je v Poljanah rodil 14. novembra 1842 v premožni kmečko-obrtniški družini v hiši »Pri Povlkovih«, kjer so strojili kože in kuhali klej. Njegov oče Mihael je bil brat Neže, matere dr. Tavčarja, medtem ko je bila njegova mati Ana, rojena Šraj. Družina je štela 14 otrok in je bil Andrej najstarejši. Njegova bolehná sestra Nežika, ki je v rošni mladosti umrla za jetiko, je bila najljubša prijateljica dr. Tavčarja v njegovih otroških pa tudi študentskih letih. Tavčar ji je posvetil novelo Holekova Nežika, ki je izšla l. 1875 v mariborski leposlovni reviji *Zori*, njeno smrt pa je opisal v črtici Margareta.

Po šestih razredih gimnazije v Ljubljani 1865 se je Andrej šele leta 1868 vpisal na vseučilišče na Dunaju, kjer je študiral veterino in diplomiral 1873. Leta 1870 se je tu včlanil v akademsko društvo Slovenijo. Ko se je po dokončanem študiju vrnil v Poljane, se je pogosto sestajal z dr. Tavčarjem, ki se je takrat tu pripravljá na zaključne pravne izpite. Ko je Andrej leta 1875 nastopil službo deželnega veterinarja na Voloskem v Istri, je vzel s seboj sestro Nežiko, da bi tam okrevala. Žal zanjo ni bilo več pomoči. Kmalu je umrla v Poljanah. Na Voloskem se je Andrej poročil z domačinko Ivano Fur-

Ivan Andrej Perko (1876—1941)

lan, lastnico majhne stanovanjske hiše. Rodila mu je tri otroke. Eden teh je bil že imenovani Ivan Andrej. Leta 1884 se je Andrej z družino preselil v Trst, kjer je bil v službi pri državnem namestništvu vidna in ugledna osebnost. Bil je tu prvi in hkrati zadnji slovenski deželni veterinar. Ko je prešel leta 1897 v deželno službo takratne avstrijske kronovine Kranjske, je bil nameščen do 1907 kot veterinar v Idriji in do upokojitve leta 1915 v Škofji Loki, nakar se je naselil na Voloskem, kjer je umrl 10. novembra 1917.

Sin Ivan Andrej Perko, rojen 14. novembra 1876, je bil prvi slovenski poklicni speleolog in krasoslovec. Kmalu potem, ko se je družina preselila v Trst, se je vpisal v tamkajšnjo nemško klasično gimnazijo. Ko je dovršil 4. razred, naj bi po bežnem spominu njegovih potomcev obiskoval srednjo trgovsko šolo. Prav takrat leta 1893 so znameniti tržaški jamarji Jožef Marinitsch, Friderik Müller in Josip Novak, ki se jim je pridružil neposredno po smrti Antona Hankeja, ob sodelovanju preprostih slovenskih domačinov iz Divače po izjemno napornem deset let trajajočem prodiranju v notranjost Škocjanskih jam dosegli sklepni nedostopni sifon v tako imenovanem Mrtvem jezeru. Njihov izemno drzen podvig je tako navdušil zlasti tržaško mladino, da so se posamezniki odločili raziskati povečini še neznano kraško podzemlje v bližnji in širši okolici mesta. Najbolj zavzeti so 2. decembra 1893 ustanovili nemški jamarski klub »Hades« in še isti mesec izdali prvo številko istoimenskega glasila, ki so ga hektografsko razmnožili. Predsednik kluba je bil komaj sedemnajstletni Perko, s katerim je po pogumu in zavzetosti tekmoval takratni gimnazijec in njegov prijatelj Ernest Felix Petritsch. Le-ta je skupaj z Hofmannom Montanusom obudil mladostne spomine na Trst, Hades in Perka v zajetni knjigi *Die Welt ohne Licht*, ki je izšla leta 1952 v Regensburgu v Nemčiji.

Hades je raziskal nad 100 jam in brezen okoli Trsta, Lipice in Padrič, segel pa je celo na Matarsko podolje. Med drugimi so to bile Velika pečina pri

Majnci, v tujem slovstvu znana kot Riesengrotte ali Grotta Gigante, sedaj med slovenskimi domačini znana pod imenom Briščkovska jama, Brimščica pri Brezovici, Krampljača. Jama pri Šerkovi ogradi, nevarno brezno Ključ, Pluto pri Bazovici, Gropajska jama, Velika pečina. Eno brezno so poimenovali po Perku Andreas Schlucht, eno po jamarskem klubu Hadesschlucht. Pri tem so se kopičila vprašanja o podzemeljskih pretokih in njihovi povezavi. Hkrati so risali skice, izdelovali jamske načrte, nabirali jamsko živalstvo ter se zanimali za paleontološke in arheološke najdbe. Vsekakor pa je v Trstu najbolj odmeval leta 1894 spust Hadesa v 264 m globoko Jamo v Griži, v italijanski literaturi znano kot Abisso dei morti vzhodno od Trsta blizu Vrdele, v kateri je Hades našel okostja štirih slovenskih domačinov. V upanju, da prodro do podzemeljskega vodnega toka, so oktobra leta 1866 ob vhodu v brezno na njegovem dnu električno sprožili mino, a so se ob vračanju v podzemlje zadušili zaradi strupenih plinov. O tej tragediji sem se obširneje razpisal v *Naših jamah*, 2/1961, na strani 20 in 21.

Posnemajoč dunajskega speleologa Franca Krausa so se člani Hadesa lotili urejanja jamskega katastra, predvsem Perko pa se je pridružil svojemu bivšemu profesorju Karlu Moserju, ki mu je bil kot izvrsten prirodoslovec in speleolog v kraških jamah odličen mentor. Glasilo Hades je doseglo šest števil in je hkrati z društvom prenehalo že po dobrem letu, ker so njegovi člani po maturi nadaljevali študij na univerzi. V tem glasilu je Perko objavil v nemščini prispevek o starosti kraških jam in o Riesengrotte. Sam se je leta 1898 zadrževal v Trstu po odhodu očeta v Idrijo le malo časa, ker se z jamarstvom seveda ni mogel preživljati. Odpotoval je k sorodnikom v Škofjo Loko, ne da bi prekinil stike s tržaškimi jamarji. Posebej blizu pri srcu mu je bil v Trstu Franc Mühlhofer, ki je po razpustu Hadesa nadaljeval s pohodi v kraško podzemlje na Tržaškem in jih poraztegnil tudi v Istro.

Že leta 1901 se je Perko vrnil v Trst, zdaj trdno odločen, da se ves posveti speleologiji. Čim je bilo 1904 obnovljeno društvo Hades, ki je bilo zdaj tudi uradno priznано, se je Perko najtesneje povezal z aktivnimi jamarji v Trstu. Obnovljeni Hades je deloval do začetka prve svetovne vojne, vendar se je leta 1912 združil z jamarskim odsekom Nemškoavstrijskega planinskega društva, ki je imelo svojo podružnico v Trstu. Leta 1903 je Perko prodrl v brezno Dimnice pri Slivju na Matarskem podolju in tu zadel na močan vodni tok. Takrat je po naročilu tržaške mestne uprave zaradi potreb po pitni vodi v mestu raziskoval izvire Timave v bližnjem podzemeljskem zaledju. Spustil se je tudi na dno 228 m globoke Labodnice do korita te reke. Seveda je prodrl tudi do dna Kačne jame pri Divači in do sifona v bližnjih Škocjanskih jamah. V tem obdobju svoje dejavnosti ga je zanimal tudi hidrografski fenomen Pivke; skupaj z Mühlhoferjem se je podal v Magdaleno in Črno jamo pri Postojni. Vendar se mu je odprlo široko področje speleološke dejavnosti šele po naselitvi v Postojni. Leta 1908 je bil zaposlen pri Okrajnem glavarstvu kot pomožni pisarniški uradnik, a že 1. aprila naslednjega leta je postal kot ugleden speleolog tajnik Jamske komisije pri Postojnski jami. Dne 22. novembra istega leta se je poročil s 31-letno upokojeno učiteljico Antonijo Likar v Idriji, ki je učiteljevala najprej v Godoviču, zatem pa do 1908 v Skalah pri Velenju. Ko je pozneje postal ravnatelj Postojnske jame, se je predvsem posvečal nadaljnjemu raziskovanju njenega sistema. Tako je našel v Pisanem rovu za ozko razpoko izredno zakopano dvorano, v Magdaleni jami pa nove

rove. Ker je bil osebno ali vsaj pisмено povezan z mnogimi speleologi v tujini, si je prizadeval, da bi postala Postojna speleološko znanstveno žarišče mednarodnega slovesa. Tu naj bi obstajali jamoslovna knjižnica, jamski muzej, v jami pa prvi podzemeljski biospeleološki laboratorij na svetu. Prva svetovna vojna je njegovo zamisel odložila. Kasneje so jo uresničili Italijani, ki pa so seveda s tem hoteli poudariti italijanstvo našega klasičnega Krasa.

Perko je storil toliko za postojnski turizem, kot dotlej in poslej nihče. Jamo je propagiral z živo besedo kot predavatelj ob prikazovanju 160 diapozitivov po avstrijskih deželah in po Nemčiji. Ker se ni mogel odzvati vsem vabilom, je dal predavanje natisniti, ga prosilcem pošiljal ter jim posojal diapozitive. Oskrbel je večbarvno stensko sliko Postojnske jame, ki jo je natisnil Orel Füssli v Zürichu v več tisoč primerkih z besedilom v slovenskem, hrvaškem, italijanskem, nemškem, češkem, madžarskem, poljskem, francoskem in angleškem jeziku. Podoba jame je bila tako slikovita, da so deževale prošnje zanj od šol, muzejev, hotelov, turističnih agencij in tudi od zasebnikov iz vse Evrope. Leta 1913 je snemalo jamo dunajsko kinematografsko podjetje. Seveda pa je Perko propagiral obisk Postojnske jame tudi z informativnimi članki v časopisih in revijah, kjer pa je marsikdaj objavljaj kot raziskovalec speleolog tudi nova strokovna dognanja. Seveda so se pred prvo svetovno vojno nanj obračali tudi Slovenci. Čim se je leta 1910 ustanovilo v Ljubljani Društvo za raziskovanje jam, se je vanj Perko takoj včlanil in ko je bil naslednje leto prvi avstrijski speleološki kongres v Hallstattu, je tam društvo zastopal. Istega leta se je nanj obrnil učitelj Stanko Vičič od Stomažev pri Sežani s prošnjo, da bi ga podprl v prizadevanjih za ustanovitev jamarskega društva v sežanskem okraju; zanj naj bi tudi pripravil pravila. Nekaj let pred prvo svetovno vojno se je začelo množično zanimanje za obisk Postojnske jame med srbskimi in ruskimi prosvetnimi delavci. V Postojno je dopotovalo skupaj kar 60 profesorjev iz Srbije in 40 učiteljev iz Rusije.

Prva svetovna vojna pa je seveda slovenske pobude Perka močno zavrila. Ker je bil speleolog svetovnega slovesa, je sicer ostal po priključitvi glavnine našega klasičnega Krasa Italiji še naprej navnatelj Postojnske jame, vendar kot italijanski državljani uradno preimenovan v Giovanni Andrea Perco. V tem času je stekla po jami železnica na bencinski pogon, medtem ko je bilo pred vhom zgrajeno reprezentativno poslopje z uradnimi prostori in restavracijo. Vsekakor je Perko poslej vse do smrti poudarjal svojemu najbližjemu rojaku, na Voloskem rojenemu, geografu dr. Valterju Bohincu, da je ostal zaveden Slovenec. To je izpričal tako, da je obdržal v službi pri Postojnski jami vse slovenske domačine in da je nove nastavljal iz Postojne in najbližje okolice. Naj sam obudim spomin na obisk jame v družbi dveh učiteljic iz Slavonije avgusta leta 1924. Razen številnih skupin Italijanov in Nemcev smo bili le mi iz Jugoslavije. Takratni jamski vodnik in električar Matija Vilhar, ki je ugaševal luči, nas je kot zadnjo skupino posebej vodil. Ko smo dospeli v Plesno dvorano, nas je zadržal, dokler ni zavladal popoln molk. Takrat je stopil za nek stalagmit in na ustni harmoniki zaigral »Ti si moja, moja, jaz sem tvoj«, ker je melodija sorodna italijanski »Giovenezzi«.* Neposredno

* Matija Vilhar (1899—1962) je bil poslednji jamski vodnik, ki je odkrival neznane dele Postojnske jame. Ker se je tudi udeleževal ekspedicij speleologov v marsikje še neraziskani in težko dostopni sistem podzemeljske Pivke, je bil po zadnji vojni dragocen svetovalec našim jamarjem.

po napadu Italije in Nemčije na Jugoslavijo je Perko umrl 17. aprila 1941 v tržaški bolnišnici. Pokopan je v Postojni.

Po kapitulaciji Italije septembra 1943 je nemški okupator odpeljal celotno knjižnico iz dotedanjega italijanskega speleološkega inštituta v Postojni v Pottenstein na Bavarsko. Pozneje jo je Italiji vrnila Nemčija. Ker pa je bila hkrati s študijsko knjižnico odpeljana tudi bogata zasebna Perkova knjižnica, jo je ta leta 1961 vrnila naši državi, nakar jo je Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni odkupil od njegovega sina Leopolda. Poslej je kot del te knjižnice corpus separatum. Po izgubi nekaterih spisov obsega 1031 enot. Dobra polovica je nemških, dobra petina italijanskih, ostale enote pa so v slovenskem, hrvaškem, francoskem, angleškem, češkem, madžarskem in španskem jeziku. Razen Perkovih spisov, zlasti številnih prispevkov v raznih revijah in dnevnem časopisju v Trstu in Ljubljani, je seveda ogromno njemu poklonjenih in nekaj tudi kupljenih del. Ker Slovenci do 1910 nismo imeli z izjemo kratkotrajnega obdobja jamarskega društva »Antron« v Postojni speleološke organizacije, se je Perko družil z nemškimi in italijanskimi jamarji in je objavljajl svoje prispevke v teh dveh jezikih. Kako nam je bil domala nepoznan, pa dovolj jasno priča, da ni prispevka o njem niti v Slovenskem biografskem leksikonu. Vsekakor je njegova knjižnica izjemno pomembna, saj je bil v času Perkovega življenja prav naš slovenski Kras v središču zanimanja svetovne speleološke dejavnosti.

Franco Anelli je objavil v spominskem članku »Giovanni Andrea Perco«, ki je izšel leta 1941 v *Le Grotte d'Italia*, menda vse njegove spise. Zbral jih je 162. Pomembnejši so: v *Il Tourista*: La Grotta di Ternovizza, Trieste 1895, 58—60 (skupaj s F. Petritschem); La voragine di Bresovizza, 1895, 84—109; Fovea Titanethes, 1896, 53; Fovea Martel, 1896, 53 in 62; La Grotta del Vecchio Villagio, La Grotta Ferfoggia e la Grotta Ukmar, 1896, 70; La Grotta Gigante, 1897, 30—32 in 35—38; La Fovea romana presso Sgonik, 1897, 47; La Fovea del Diavolo, 1897, 47—48; La Grotta dell' orso, 1897, 48; Grotta Noè, 1897, 53—57; Speleologia (descrizione di 21 caverne), 1904, 43—85; La fauna diluviale nella Caverna degli Orsi presso Nabresina, 1904, 86—90. V speleološki reviji *Spelunca*: Les nouveaux gouffres du Karst, Paris 1897, 112—114; La source de Divje jezero (Carniole), 1897, 203. V reviji *Globus*: Aus der Unterwelt des Karstes. Die Tropsteinhöhle von Slivno und die Moserhöhle bei Nabresina, Braunschweig 1907, 22—24 in 359—383; Zur Hydrographie des istrischen Karstes 1908, št. 19. V reviji *Prometheus*: Die Noè Grotte (Triester Karst), Berlin, 497—502 in 513—516; Der Zirknitzer See in Krain. Eine speläogeographische Skizze, 1908, I, III. V *Mitt. der k. k. Geogr. Gesellschaft*: Die Tropfsteinhöhle von Slivno bei Nabresina, Wien 1908, št. 11—12; Die Tropfstein- u. Wasserhöhle »Dimnice« bei Markovsina in Istrien, 1909. V reviji *Der Stein der Weisen*: Das Alter der Tropfsteine, Leipzig 1910, št. 23. V reviji *Urania*: Über die neolithischen Höhlenniederlassungen von Nabresina (Triester Karst), Wien 1909 št. 8; Von Innerkrainer Karste, 1909, št. 44. V reviji *Naturfreund*: Das Karstphänomen, Wien, 1909, št. 11. V reviji *Deutsche Rundschau für Geographie u. Statistik*: Ein geschichtlicher Rückblick auf die innerkrainer Höhlen und eine kurze Beschreibung derselben, Wien 1910, 289—99, 350—57. V reviji *Gebirgsfreund*: Das Innerkrainer Höhlengebiet, Wien 1911, št. 2. V reviji *Adria*: Der Zirknitzer See, Triest 1912 št. 4 in 5. V *La riviera del Carnaro*: Das Alter der gestürzten Säule in der weltberühmten Adelsberger Grotte,

Fiume 1926, št. 7. V *Le Grotte d' Italia*: La storia delle stalattiti, Postumia 1927, 7—11; Rilievi ed esperimenti con sostanze chimiche e colorante sulla Piuca e sul Rio del Gamberi (skupaj z I. Gariboldijem in E. Boeganom), 1928, 129—143; Pozzi e caverne nei pressi di Trieste, 1933, 24—29. V časopisu *Lai-bacher Zeitung* sta pomembnejša prispevka Im Karst ist kein Grundwasser, 1908, št. 176—179 in *Zur Geschichte des Tropfsteines* 1909, št. 29—30, v *Triester Tagblatt* pa Die Tilde Grotte bei St. Croce, 1876, 5084—85 in *Die Entdeckung der grossen Tropfsteinhöhle »Dimnice« bei Markoscina (Istrien)*, 1905, 7638—39. Perkov edini slovenski prispevek iste vsebine »Svetovnoznana Postojnska jama« je izšel v *Planinskem vestniku* in *Zvončku* leta 1910, ko se je v Ljubljani ustanovilo Društvo za raziskovanje jam.

Spisi v samostojnih knjigah so: *Die Riesengrotte bei Triest* (skupaj s F. Mühlhoferjem), Triest 1906; *Die Adelsberger Grotte in Wort und Bild* s podobami postojnskega tiskarja in fotografa Maksa Šeberja, Postojna 1910 ter ob sodelovanju P. Gradeniga v italijanščini *Vodnik po Postojnski jami* v več ponatisih od 1924 do 1942. Leta 1939 je izšel tudi v madžarščini. V Perkovi redakciji so izhajali pred prvo svetovno vojno mali vodniki po Postojnski jami v slovenščini, hrvaščini, češčini, nemščini in italijanščini, med obema svetovnima vojnama pa tudi v angleščini, francoščini in španščini.

Perkova življenjska pot ni vsa raziskana in ponekod tudi nejasna. Ne vemo, katero šolo je obiskoval v Trstu po štirih razredih gimnazije v Trstu; zakaj ni odšel s starši v Idrijo, ko je oče tam nastopil službo; se je res kmalu nato podal v Škofjo Loko k sorodnikom in je bila res njegova prva služba v Postojni pri okrajnem glavarstvu? Viri o tem molče, ali pa niso zanesljivi. Naj jih naštejemo mimo zgoraj citiranega članka F. Anellija, kjer je tudi Perkova slika: *Življenje in delovanje Iv. Andreja Perca, znamenitega raziskovalca kraškega sveta*, *Slovenec* 24. 4. 1941; *Življenjsko delo J. A. Perca*, *Jutro* 28. 4. 1941; F. Mühlhofer, G. A. Perco, *Zeitschrift f. Karst- und Höhlenkunde*, Berlin 1941, 257—260; R. Savnik, Razvoj domače speleologije in nekatere njene aktualne naloge, *Acta carsologica* 1/1955, 7—23; R. Savnik, Die jugoslawische Karstforschung und die Schweiz, *Stalactit*, Bern 1955; R. Savnik, Stopetdeset let turistične Postojnske jame 1818—1968; I. Michler, Srečanje s Putickom in Perkom (s sliko), *Proteus* 1977/78, 361—363; F. Habe, Vodniška literatura Postojnske jame, *Naše jame* 10/1968, 15—32; F. Habe, A. Kranjc, Delež Slovencev v speleologiji, *Zbornik za naravoslovje in tehniko*, Slovenska matica 1981. Österr. biogr. Lexicon 1815—1950 prinaša o njem le skope podatke na temelju dveh mojih krajših in deloma nedognanih objav.

Zusammenfassung

ANDREJ UND IVAN ANDREJ PERKO

Andrej Perko, den die slowenischen Tierärzte erst vor drei Jahren zur angesehenen Persönlichkeit, besonders in der Zeit der Dienstverrichtung in Triest, erklärten, wurde am 19. 11. 1842 im Dorfe Poljane nahe Škofja Loka geboren. Nach dem Studium in Wien wurde er von 1875 bis 1884 Landveterinär in Voloska bei Opatija in Istrien, wo er auch heiratete. Danach war er bis 1897 in Triest bei der staatlichen Stellvertretung, und bis zur Pensionierung 1915 Veterinär in Idrija und in Škofja Loka. Er starb am 10. 11. 1917 in Voloska. Hier wurde ihm am 14. 11. 1876 sein Sohn Ivan Andrej geboren, in seiner Zeit einer der führenden Speläologen und

Karstforscher der Welt. Er war der erste Slowene, der sich der Entdeckung und der Forschung der Karstphänomene berufsmäßig widmete. Als siebzehnjähriger wurde er Vorsitzender des »Hades«, des im Jahre 1893 gegründeten Klubs der triestiner Mittelschüler. Der Klub widmete sich der Entdeckung des bis dahin meist noch unbekanntem unterirdischen Karstes um Triest und in Istrien, und gab eine Fachpublikation mit demselben Namen heraus. Sie erreichte neun Nummern. Nach der Auflösung von Hades, nachdem die meisten seiner Mitglieder auf Universitäten gingen, knüpfte Perko enge Kontakte zu allen bedeutenden Speläologen in Triest, besonders mit F. Mühlhofer, und veröffentlichte hier in der italienischen Zeitschrift »Il Tourista« eine Reihe speläologischer Beiträge. Bald dehnte er seine Forschungen auch auf den benachbarten Karst in Innerkrain aus. Als er sich für immer in Postojna niederließ — er wurde hier 1909 Mitglied der Grottenkommission bei der Grotte von Postojna und danach ihr Direktor bis zu seinem Tode — widmete er sich der Entdeckung noch unbekannter Teile des Höhlensystems von Postojna. Dabei verfolgte er das Ziel, daß Postojna ein internationales Zentrum der Speläologie mit einem wissenschaftlichen Institut, einer unterirdischen biospeläologischen Station, einer Bibliothek und einem Museum werden soll. Leider durchkreuzte der erste Weltkrieg diese Vorhaben. Italiener verwirklichten diese nach dem Krieg, um damit das Italicum des slowenischen klassischen Karstes zu betonen. Gleichzeitig warb Perko unermüdlich für die touristische Bedeutung der Grotte von Postojna durch öffentliche Vorträge mit Dias und Bildern weit und breit in Österreich und Deutschland, mit Beiträgen in Zeitungen und Zeitschriften zu Hause und im Ausland, mit einer großen Farbabbildung der Grotte von Postojna, die in Zürich in mehreren Sprachen gedruckt wurde, und mit einer Reihe gedruckter Führer durch die Grotte. Ivan Andrej Perko starb im Krankenhaus in Triest am 17. 4. 1941. Begraben ist er in Postojna. Als italienischer Staatsbürger nach dem ersten Weltkrieg wurde er von Amts wegen in *Giovanni Andrea Perco* umgetauft. Seine äußerst reiche und kostbare Bibliothek wahrt als *corpus separatum* das Institut für Karstforschung der Slowenischen Akademie der Wissenschaften und Künste in Postojna auf. Unter den im Aufsatz über Perko aufgeführten Quellen erwähne ich die italienische, die Franco Anelli zusammen mit allen Perkos Arbeiten in »Le Grotte d'Italia« 1941 veröffentlichte, die deutsche, seines Freundes F. Mühlhofer in »Zeitschrift für Karst- und Höhlenkunde«, Berlin 1941, indem E. F. Petritsch im umfangreichen Buch »Die Welt ohne Licht«, Regensburg 1952, Jugenderinnerungen an Perko und Hades erweckt.